

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра латинської мови та медичної термінології
Навчальний рік 2023–2024

СИЛАБУС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ
«ЛАТИНСЬКА МОВА ТА МЕДИЧНА ТЕРМІНОЛОГІЯ»

Нормативний освітній компонент

Форма здобуття освіти очна

Галузь знань 22 «Охорона здоров'я»

Спеціальність 227 «Терапія та реабілітація»

Освітньо-професійна програма «Фізична терапія, еротерапія»

Першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Курс перший

Силабус освітнього компоненту
розглянуто на засіданні кафедри
латинської мови та медичної
термінології

Протокол від
"29" серпня 2023 року № 13

Завідувач кафедри
 доц. Н. В. Дерев'яченко

Схвалено методичною
комісією ХНМУ з проблем
загальної підготовки

Протокол від
"31" серпня 2023 року № 1

Голова
 проф. О.Ю. Волк

**МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра латинської мови та медичної термінології

Навчальний рік 2023-2024

СИЛАБУС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

«ЛАТИНСЬКА МОВА ТА МЕДИЧНА ТЕРМІНОЛОГІЯ»

Нормативний освітній компонент

Форма здобуття освіти очна

Галузь знань 22 «Охорона здоров'я»

Спеціальність 227 «Терапія та реабілітація»

Спеціалізація 227.1 «Фізична терапія»

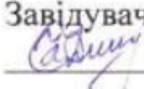
Освітньо-професійна програма «Фізична терапія»

Першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Курс 1

Силабус освітнього компонента
розглянуто на засіданні кафедри
латинської мови та медичної
термінології

Протокол від
«29» серпня 2023 року № 13

Завідувач кафедри
 доц. Н.В. Дерев'янченко

Схвалено методичною комісією
ХНМУ з проблем
загальної підготовки

Протокол від
«31» серпня 2023 року № 1

Голова
 проф. О.Ю. Вовк

РОЗРОБНИКИ СИЛАБУСУ:

1. Дерев'янченко Наталя Володимирівна, зав. каф. латинської мови та медичної термінології, доцентка, канд. філол. наук;
2. Литовська Олександра Веніамінівна, доц. каф. латинської мови та медичної термінології, доцентка, канд. філол. наук.

ДАНІ ПРО ВИКЛАДАЧІВ, ЩО ВИКЛАДАЮТЬ ОСВІТНІЙ КОМПОНЕНТ

Дерев'янченко Н.В. Завідувач кафедри, доцент, канд. філол. н.

Наукові інтереси: Медична термінологія, латинська мова, педагогіка вищої школи, інноваційні технології навчання.

Контакти: тел. +380661264373, e-mail - nv.derevianchenko@knmu.edu.ua

Консультації: Онлайн. Пт 9.00-10.00 (Google meet)

Лелюк О.О. викладач, канд. філол. н.

Наукові інтереси: Загальне мовознавство, латинська мова, медична термінологія, педагогіка, психологія, англійська мова.

Контакти: тел. +380632688201; e-mail oo.leliuk@knmu.edu.ua

Консультації: Онлайн. Ср. 13.00-14.00 (Google meet)

Литовська О. В. Доцент кафедри, доцент, канд. філол. н.

Наукові інтереси: Латинська мова, медична термінологія, етимологія, антична драма.

Контакти: тел. +380504000924; e-mail ov.lytovska@kbmue.edu.ua

Консультації: Онлайн чт. 12.00-13.00 (Google meet)

Локація: Кафедра латинської мови та медичної термінології, вул. Трінклера 12,
м. Харків

Контактний телефон кафедри (057) 702-47-84

E-mail: kaf.5med.latynmovy@knmu.edu.ua

ВСТУП

Силабус освітнього компонента «Латинська мова та медична термінологія» складений відповідно до освітньо-професійної програми (далі – ОПП) «Фізична терапія» та Стандарту вищої освіти України (далі – Стандарт), перший (бакалаврський) рівень, галузі знань 22 «Охорона здоров'я» спеціальності 227 «Терапія та реабілітація».

Опис освітнього компонента (анотація)

Компонент вивчається протягом двох семестрів на першому році навчання. Матеріал поділено на два структурні розділи. Програмою передбачено 44 годин практичних занять та 46 годин самостійної роботи студентів. Формою контролю вивчення дисципліни є диференційований залік.

Предметом вивчення освітнього компонента є латинська мова та медична термінологія

Міждисциплінарні зв'язки: Вивчення освітнього компонента «Латинська мова та медична термінологія» ґрунтується на знанні рідної мови, іноземних мов. Інтегрується в процесі вивчення з анатомією людини, гістологією з цитологією та ембріологією, медичною біологією, медичною хімією, фармакологією, дисциплінами професійної та практичної підготовки в обсязі, необхідному для розуміння та засвоєння термінів згаданих вище дисциплін

Пререквізити Вивчення освітнього компонента передбачає попереднє засвоєння граматики української мови.

Постреквізити Основні положення освітнього компонента мають застосовуватися при вивченні фахових дисциплін.

Посилання на сторінку освітнього компонента в MOODLE

Анатомо-гістологічна термінологія:

<http://distance.knmu.edu.ua/course/view.php?id=3001>

Клінічна та фармацевтична термінологія:

<http://distance.knmu.edu.ua/course/view.php?id=3737>

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

1.1. Метою вивчення освітнього компонента є оволодіння здобувачем освіти загальними та фаховими компетентностями, які дадуть змогу послуговуватися латинською мовою та медичною термінологією в необхідному для спеціальності обсязі.

1.2. Основними завданнями освітнього компонента є засвоєння лексичного та граматичного матеріалу латинської мови для свідомого і коректного вживання анатомо-гістологічних, клінічних та фармацевтичних термінів.

1.3. Компетентності та результати навчання, формуванню яких сприяє дисципліна «Латинська мова та медична термінологія».

1.3.1. Вивчення освітнього компонента забезпечує опанування здобувачами освіти компетентностей:

інтегральні:

Здатність вирішувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, пов'язані з фізичною терапією та ерготерапією, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, із застосуванням положень, теорій та методів медико-біологічних, соціальних, психолого-педагогічних наук.

загальні:

ЗК 01. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 02. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

ЗК 03. Навички міжособистісної взаємодії.

ЗК 06. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 07. Здатність спілкуватися іноземною мовою.

ЗК 08. Здатність планувати та управляти часом.

ЗК 09. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК 10. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 11. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 12. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 13. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

ЗК 14. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 15. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

спеціальні (фахові, предметні):

СК.01. Здатність пояснити пацієнтам, клієнтам, родинам, членам міждисциплінарної команди, іншим медичним працівникам потребу у заходах фізичної терапії, ерготерапії, принципи їх використання і зв'язок з охороною здоров'я.

СК 02. Здатність аналізувати будову, нормальний та індивідуальний розвиток людського організму та його рухові функції.

СК 03. Здатність трактувати патологічні процеси та порушення і застосовувати для їх корекції придатні засоби фізичної терапії, ерготерапії.

СК 04. Здатність враховувати медичні, психолого- педагогічні, соціальні аспекти у практиці фізичної терапії, ерготерапії.

СК 05. Здатність провадити безпечно для пацієнта/клієнта та практикуючого фахівця практичну діяльність з фізичної терапії, ерготерапії у травматології

та ортопедії, неврології та нейрохірургії, кардіології та пульмонології, а також інших областях медицини.

СК 06. Здатність виконувати базові компоненти обстеження у фізичній терапії та/або ерготерапії: спостереження, опитування, вимірювання та тестування, документувати їх результати.

СК 07. Здатність допомогти пацієнту/клієнту зрозуміти власні потреби, обговорювати та пояснювати зміст і необхідність виконання програми фізичної терапії та ерготерапії.

СК 11. Здатність адаптовувати свою поточну практичну діяльність до змінних умов.

СК 12. Здатність надавати долікарську допомогу під час виникнення невідкладних станів.

СК 14. Здатність знаходити шляхи постійного покращення якості послуг фізичної терапії та ерготерапії.

1.3.2. Вивчення освітнього компонента забезпечує набуття здобувачами освіти наступних програмних результатів навчання:

ПРН 01. Демонструвати готовність до зміцнення та збереження особистого та громадського здоров'я шляхом використання рухової активності людини та проведення роз'яснювальної роботи серед пацієнтів/клієнтів, членів їх родин, медичних фахівців, а також покращенню довкілля громади.

ПРН 02. Спілкуватися усно та письмово українською та іноземною мовами у професійному середовищі, володіти фаховою термінологією та професійним дискурсом, дотримуватися етики ділового спілкування; складати документи, у тому числі іноземною мовою (мовами).

ПРН 03. Використовувати сучасну комп'ютерну техніку; знаходити інформацію з різних джерел; аналізувати вітчизняні та зарубіжні джерела інформації, необхідної для виконання професійних завдань та прийняття професійних рішень.

ПРН 09. Реалізувати індивідуальні програми фізичної терапії, ерготерапії.

ПРН 10. Здійснювати заходи фізичної терапії для ліквідації або компенсації рухових порушень та активності.

ПРН 11. Здійснювати заходи ерготерапії для ліквідації або компенсації функціональних та асоційованих з ними обмежень активності та участі в діяльності.

ПРН 12. Застосовувати сучасні науково-доказові дані у професійній діяльності.

ПРН 13. Обирати оптимальні форми, методи і прийоми, які б забезпечили шанобливе ставлення до пацієнта/клієнта, його безпеку/захист, комфорт та приватність.

ПРН 18. Оцінювати себе критично, засвоювати нову фахову інформацію, поглиблювати знання за допомогою самоосвіти, оцінювати й представляти власний досвід, аналізувати й застосовувати досвід колег.

1.3.3. Вивчення освітнього компонента забезпечує набуття здобувачами освіти таких соціальних навичок (Soft skills):

- навички комунікації в усній і письмовій формах;
- навички брати на себе відповідальність за прийняті рішення;
- навички презентації власних ідей та думок;
- навички встановлення професійних та міжособистісних зв'язків;
- навички використання інформаційних технологій;
- навички управління своїм часом;
- навички роботи у команді;
- лідерські навички.

2. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь, ОПП	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 22 «Охорона здоров'я»	Нормативна	
Загальна кількість годин – 90	Спеціальність: 227 «Терапія та реабілітація» Спеціалізація: 227.1 Фізична терапія	Рік підготовки (курс):	
		1-й	
		Семестр	
		1-й	2-й
Годин для денної форми навчання: аудиторних – 44 самостійної роботи здобувача освіти – 46	Освітньо-кваліфікаційний рівень: перший (бакалаврський) ОПП «Фізична терапія, ероготерапія»	Лекції	
		Практичні, семінарські	
		22 год.	22 год.
		Лабораторні	
		Самостійна робота	
		23 год.	23 год.
		Індивідуальні завдання: виконуються як один з видів самостійної роботи	
		Вид підсумковою контролю:	
		ПСК	диф. залік

2.1 Опис освітнього компонента

2.2.1 Лекції

Учбовим планом не передбачено.

2.2.2 Семінарські заняття

Семінарські заняття учбовим планом не передбачено.

2.2.3 Практичні заняття

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Методи навчання	Форми контролю
1.	Вступ. Латинський алфавіт. Класифікація звуків. Наголос	2	розповідь-пояснення, бесіда,	усне опитування (індивідуальне і

			демонстрація, презентація,	фронтальне); письмове опитування; тестовий контроль
2.	Граматичні категорії іменника.	2	розповідь-пояснення, бесіда, демонстрація, презентація, гейміфікація (Quizlet!, Kahoot)	усне опитування (індивідуальне і фронтальне); тестовий контроль
3.	Латинський прикметник. Граматичні категорії. Узгодження іменників і прикметників	2	розповідь-пояснення, бесіда, демонстрація, презентація, гейміфікація (Quizlet!, Kahoot)	письмове опитування; тестовий контроль
4.	Прикметники III відміни	2	розповідь-пояснення, презентація, перегляд відеоролика	усне опитування (індивідуальне і фронтальне); письмове опитування;
5.	Іменники I–II відміни в анатомічній термінології. Утворення Pluralis..	2	розповідь-пояснення, бесіда, демонстрація, дискусія, гейміфікація (Quizlet!, Kahoot)	усне опитування (індивідуальне і фронтальне); взаємоконтроль, письмове опитування;
6.	Прикметники I–II відміни. Утворення Pluralis	2	розповідь-пояснення, бесіда, демонстрація, презентація, гейміфікація (Quizlet!, Kahoot)	усне опитування (індивідуальне і фронтальне); письмове опитування; тестовий контроль
7.	III відміна іменників. Основні відомості. Відмінювання іменників чоловічого роду	2	розповідь-пояснення, бесіда, демонстрація, презентація, гейміфікація (Quizlet!, Kahoot)	письмове опитування; тестовий контроль

8.	III відміна іменників. Відмінювання іменників жіночого роду.	2	бесіда, демонстрація, ілюстрація; презентація, гейміфікація (Quizlet!, Kahoot)	усне опитування (індивідуальне і фронтальне); тестовий контроль
9.	III відміна іменників. Відмінювання іменників середнього роду.	2	розповідь-пояснення, ілюстрація; гейміфікація (Quizlet!, Kahoot)	усне опитування; письмове опитування; самоконтроль
10.	Прикметники III відміни. IV та V відміни іменників.	2	розповідь-пояснення, бесіда, демонстрація, презентація,	усне опитування; письмове опитування; взаємоконтроль; тестовий контроль
11.	Підсумковий контроль за матеріалом тем 1-10	2		письмове опитування; тестовий контроль
12.	Клінічна термінологія. Грецькі дублети латинських термінів.	2	розповідь-пояснення, бесіда, демонстрація, презентація, перегляд відеоролика	усне опитування; взаємоконтроль; письмове опитування
13.	Суфіксальний спосіб творення у клінічній термінології.	2	розповідь-пояснення, бесіда, демонстрація, презентація, гейміфікація (Quizlet!, Kahoot)	індивідуальне опитування; тестовий контроль
14.	Префіксальний та префіксально-суфіксальний способи творення у клінічній термінології.	2	бесіда, демонстрація, презентація, ілюстрація	усне опитування; письмове опитування; взаємоконтроль;
15.	Кінцеві терміноелементи у клінічній термінології.	2	розповідь-пояснення, дискусія, демонстрація, презентація, гейміфікація	письмове опитування; тестовий контроль; самоконтроль

			(Quizlet!, Kahoot)	
16.	Початкові терміноелементи у клінічній термінології.	2	бесіда; дискусія; демонстрація, презентація, гейміфікація (Quizlet!, Kahoot)	фронтальне опитування; письмове опитування; взаємоконтроль; тестовий контроль
17.	Структура фармацевтичного терміна. Тривіальні назви лікарських засобів.	2	розповідь-пояснення, бесіда, демонстрація,	індивідуальне опитування; взаємоконтроль; тестовий контроль
18.	Рецепт. Структура і форма рецепту.	2	розповідь-пояснення, бесіда, демонстрація, презентація, моделювання процесів і ситуацій	самоконтроль; письмове опитування
19.	Латинська хімічна номенклатура.	2	бесіда, демонстрація, презентація, моделювання процесів і ситуацій, гейміфікація (Quizlet!, Kahoot)	індивідуальне опитування; взаємоконтроль; тестовий контроль
20.	Ботанічна номенклатура.	2	розповідь-пояснення, демонстрація, презентація, ілюстрація, гейміфікація (Quizlet!, Kahoot)	усне опитування; індивідуальні завдання; письмове опитування
21.	Підготовка до диференційованого заліку	2	бесіда, гейміфікація (Quizlet!, Kahoot)	індивідуальне і фронтальне опитування; тестовий контроль; самоконтроль;
22.	Диференційований залік	2		письмове опитування; тестовий контроль
	Всього годин	44		

2.2.4. Лабораторні заняття

Лабораторні заняття учбовим планом не передбачено

2.2.5. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Методи навчання	Форми контролю
1	Фонетика. Довгі та короткі склади. Наголос. Іменник. Система латинського іменника. Граматичні категорії латинською мовою. Словникова форма. Поняття “науковий термін”. Структура анатомо-гістологічних термінів. Визначення та характеристика відміни та основи іменника. Називний і родовий відмінок, їх роль у побудові термінів. Закінчення називного та родового відмінків однини. Визначення відміни і основи іменників. Способи перекладу. Неузгоджене означення. Переклад анатомо-гістологічних термінів в <i>Singularis</i> .	2	репродуктивний, ілюстрація, демонстрація, презентація	творчі завдання; індивідуальні завдання; анотації; самоконтроль
2	Система латинського прикметника. Поділ прикметників на групи (I – II, III відміни), Системне вивчення прикметників I групи. Словникова форма. Узгоджене означення. Переклад анатомо-гістологічних термінів (однина).	2	репродуктивний, ілюстрація, демонстрація, презентація, віртуальний тьюторіал,	індивідуальні завдання; анотації; самоконтроль
3	Системне вивчення прикметників II групи (III відміна), прикметники з ознакою “малий”, “великий”, “верхній”,	2	частково-пошуковий, репродуктивний, ілюстрація, презентація,	індивідуальні завдання; анотації; самоконтроль;

	“нижній”, “передній”, “задній”). Словникова форма прикметників II групи.		віртуальна консультація	виступ на задану тему
4	Морфологічна та синтаксична структура дво- і кількаслівного анатомо-гістологічного терміна з різними типами означень. Системне вивчення прикметників I і II груп. Узгодження прикметників I-II та III відміни з іменниками I та II відмін в Sing. і Plur.	2	частково-пошуковий, репродуктивний, ілюстрація, демонстрація, презентація, віртуальний тьюторіал,	творчі завдання; анотації; самоконтроль;
5	Іменники I та II відміни. Лексика. Утворення Pluralis. Правило середнього роду. Переклад анатомічних термінів різних моделей в Sing. і Plur.	2	частково-пошуковий, репродуктивний, ілюстрація, демонстрація, презентація, віртуальна консультація,	творчі завдання; індивідуальні завдання; анотації; самоконтроль
6	Системне вивчення прикметників I групи. Лексика. Діеприкметники минулого часу пасивної форми. Сталі вирази. Переклад термінів в Sing. і Plur.	2	репродуктивний, ілюстрація, демонстрація, віртуальна консультація,	творчі завдання; тестовий контроль
7	III відміна. Загальні відомості. Знаходження основи, типи, парадигми всіх родів. Типи відмінювання. .	2	частково-пошуковий, репродуктивний, ілюстрація, презентація, віртуальна консультація	анотації; самоконтроль; виступ на задану тему
8	III відміна. Родові закінчення чоловічого, жіночого, середнього родів та винятки з правил.	2	частково-пошуковий, репродуктивний, ілюстрація, презентація, віртуальна консультація	індивідуальні завдання; анотації; самоконтроль; виступ на задану тему
9	Прикметники III відміни 2ї групи та ступені порівняння. Діеприкметники	2	репродуктивний, ілюстрація, демонстрація, презентація,	індивідуальні завдання; анотації; самоконтроль;

	теперішнього часу активного стану. Узгодження прикметників I групи з іменниками III відміни. Переклад анатомо- гістологічних термінів.		віртуальна консультація,	
10	Прикметники I та II відміни. Переклад термінів у Pluralis	1	частково- пошуковий, репродуктивний, ілюстрація, демонстрація,	творчі завдання; індивідуальні завдання; анотації; самоконтроль; виступ на задану тему
11	III відміна іменників. Приголосний тип. Родові закінчення чоловічого роду та винятки з правил. Лексика.	1	частково- пошуковий, репродуктивний, ілюстрація, демонстрація, презентація, віртуальна консультація,	індивідуальні завдання; анотації; самоконтроль; тестовий контроль
12	III відміна. Родові закінчення жіночого роду та винятки з правил. Лексика. Особливості відмінювання деяких слів. Сталі вирази. Переклад анатомо- гістологічних термінів.	1	частково- пошуковий, репродуктивний, ілюстрація, демонстрація, презентація, віртуальна консультація,	творчі завдання; індивідуальні завдання; виступ на задану тему
13	III відміна. Родові закінчення середнього роду та винятки з правил. Голосний тип. Особливості відмінювання деяких слів середнього роду. Сталі вирази. Переклад анатомо- гістологічних термінів.	1	репродуктивний, ілюстрація, демонстрація, презентація, віртуальна консультація,	індивідуальні завдання; анотації; самоконтроль; взаємоконтроль
14	Практичні вправи з перекладу анатомо- гістологічних термінів (іменники III відміни) на базі вивченої лексики. Прикметники III відміни 2 групи та ступені порівняння. Діеприкметники теперішнього часу	1	репродуктивний, ілюстрація, демонстрація, презентація, віртуальна консультація,	самоконтроль; тестовий контроль

	активного стану. Переклад анатомо-гістологічних термінів			
15	Структурні моделі клінічних термінів. Поняття «терміноелемент».	2	частково-пошуковий, репродуктивний, ілюстрація, віртуальний тьюторіал,	творчі завдання; індивідуальні завдання; самоконтроль
16	Суфіксальний спосіб утворення клінічних термінів.	2	частково-пошуковий, репродуктивний, демонстрація, презентація, віртуальна консультація,	творчі завдання; індивідуальні завдання; анотації; самоконтроль;
17	Префіксальний та префіксально-суфіксальний способи терміноутворення. Частина 1. Грецькі префікси	1	частково-пошуковий, репродуктивний, презентація, віртуальна консультація,	індивідуальні завдання; анотації; самоконтроль; взаємоконтроль
18	Префіксальний та префіксально-суфіксальний способи терміноутворення. Частина 2. Латинські префікси.	2	репродуктивний, ілюстрація, презентація, віртуальна консультація,	індивідуальні завдання; анотації; самоконтроль; тестовий контроль
19	Складні клінічні терміни. Грецько-латинські дублети визначення органів, тканин, судин, секретів та кінцеві терміноелементи, що визначають навчання, методи діагностичних обстежень, лікування, страждання, захворювання.	2	частково-пошуковий, репродуктивний, ілюстрація, демонстрація, презентація, віртуальний тьюторіал,	творчі завдання; індивідуальні завдання; самоконтроль; виступ на задану тему
20	Складні клінічні терміни. Грецько-латинські дублети визначення фізіологічних та патологічних процесів. Кінцеві терміноелементи, що вказують на різновиди оперативних втручань.	1	частково-пошуковий, репродуктивний, ілюстрація, демонстрація, презентація, віртуальна консультація, віртуальний тьюторіал,	творчі завдання; індивідуальні завдання; анотації; самоконтроль; виступ на задану тему
21	Клінічна термінологія. Складні терміни. Початкові	2	частково-пошуковий, репродуктивний,	творчі завдання; індивідуальні

	терміноелементи з ознакою фізичних властивостей, якості та інш. Самостійна робота з аналізу складних термінів та їх творенню.		ілюстрація, демонстрація, презентація, віртуальна консультація,	завдання; самоконтроль; виступ на задану тему
22	Загальні відомості про фармацевтичну термінологію. Структурні моделі фармацевтичних термінів. Тривіальні назви лікарських засобів. Назви груп лікарських засобів за їх фармакологічною дією. Дієслово у рецепті. Рецептурні фрази та спеціальні вирази.	2	репродуктивний, ілюстрація, демонстрація, презентація, віртуальна консультація,	індивідуальні завдання; анотації; самоконтроль;
23	Рецепт та його структура. Дві моделі рецептурного пропису.	2	репродуктивний, ілюстрація, презентація, віртуальна консультація	індивідуальні завдання; анотації; самоконтроль; взаємоконтроль
24	Тверді, м'які та рідкі лікарські форми, виписування їх у рецепті. Рецептурні скорочення.	2	частково-пошуковий, репродуктивний, ілюстрація, демонстрація, презентація, віртуальний тьюторіал,	індивідуальні завдання; анотації; самоконтроль; тестовий контроль
25	Хімічна термінологія. Назви хімічних елементів, кислот, оксидів. Назви закисів.	2	частково-пошуковий, репродуктивний, ілюстрація	творчі завдання; метод портфоліо; самоконтроль; виступ на задану тему
26	Назви солей та складних ефірів. Виписування рецептів з назвами хімічних сполук.	2	частково-пошуковий, репродуктивний, ілюстрація, демонстрація, презентація, віртуальна консультація	творчі завдання; індивідуальні завдання; анотації; самоконтроль; письмовий контроль
27	Латинські назви рослин та їх частин. Назви лікарських форм з рослинною сировиною, виписування рецептів.	1	частково-пошуковий, репродуктивний, ілюстрація, демонстрація,	творчі завдання; індивідуальні завдання;

			презентація, віртуальна консультація	виступ на задану тему
	Всього годин	46		

3. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

3.1. Оцінювання здобувачів вищої освіти проводиться відповідно до «Інструкції з оцінювання навчальної діяльності здобувачів вищої освіти ХНМУ» (Наказ ХНМУ №181 від 21.08.2021).

Оцінювання поточної та загальної навчальної діяльності (ПНД)

ПНД вважається виконаною, якщо здобувач в поточному семестрі відпрацював всі пропущені аудиторні заняття та лекції, а середній бал за всі теми ПК дорівнює 3 балам та вище, в такому разі у відомість виставляється відмітка «відпрацьовано» та вказується середній бал в 4-бальній системі (розраховується автоматично в межах функціоналу електронного журналу АСУ), або «невідпрацьовано», якщо здобувач в поточному семестрі має невідпрацьовані пропущені аудиторні заняття та лекції, або середній бал нижче за 3 бали.

Бали за ЗНД для дисциплін з формою контролю «диференційований залік» розраховуються як середнє арифметичне балів ПК за всі теми всіх семестрів, впродовж всього періоду вивчення дисципліни (з точністю до сотих) за таблицею 1 «Перерахунок середньої оцінки за поточний контроль у багатобальну шкалу (для дисциплін, що завершуються ДЗ)», що додається, автоматично в межах функціоналу електронного журналу АСУ. ЗНД визначається у балах від 70 до 120.

Таблиця 1

**Перерахунок середньої оцінки за поточну діяльність у багатобальну шкалу
(для дисциплін, що завершуються ДЗ)**

4-бальна шкала	120-бальна шкала	4-бальна шкала	120-бальна шкала
5	120	3.91-3,94	94
4.95-4,99	119	3.87-3,9	93
4.91-4,94	118	3.83- 3,86	92
4.87-4,9	117	3.79- 3,82	91
4.83-4,86	116	3.74-3,78	90
4.79-4,82	115	3.7- 3,73	89
4.75-4,78	114	3.66- 3,69	88
4.7-4,74	113	3.62- 3,65	87
4.66-4,69	112	3.58-3,61	86
4.62-4,65	111	3.54- 3,57	85
4.58-4,61	110	3.49- 3,53	84
4.54-4,57	109	3.45-3,48	83
4.5-4,53	108	3.41-3,44	82
4.45-4,49	107	3.37-3,4	81
4.41-4,44	106	3.33- 3,36	80
4.37-4,4	105	3.29-3,32	79
4.33-4,36	104	3.25-3,28	78
4.29-4,32	103	3.21-3,24	77
4.25- 4,28	102	3.18-3,2	76
4.2- 4,24	101	3.15- 3,17	75
4.16- 4,19	100	3.13- 3,14	74
4.12- 4,15	99	3.1- 3,12	73
4.08- 4,11	98	3.07- 3,09	72
4.04- 4,07	97	3.04-3,06	71
3.99-4,03	96	3.0-3,03	70
3.95- 3,98	95	Менше 3	Недостатньо

Проведення та оцінювання диференційованого заліку.

Диференційований залік проводиться викладачем групи на останньому практичному занятті. Він передбачає оцінювання засвоєння практичних навичок та теоретичних знань за всіма темами дисципліни.

Критерії оцінювання практичних навичок і теоретичних знань (табл. 2, 3).

Таблиця 2

Критерії оцінювання практичних навичок, які входять до диференційованих заліків

Кількість навичок	«5»	«4»	«3»	Відповідь за білетами за практичної частини	За кожну практичну навичку студент одержує від 5 до 8 балів, що відповідає: «5» - 8 балів; «4» - 6,5 балів; «3» - 5 балів.
1	8	6,5	5		
2	8	6,5	5		
3	8	6,5	5		
4	8	6,5	5		
5	8	6,5	5		
	40	32,5	25		

Таблиця 3

Критерії оцінювання теоретичних знань, які входять до диференційованих заліків

Кількість питань	«5»	«4»	«3»	Усна відповідь за білетами, які включають теоретичну частину дисципліни	За кожну відповідь студент одержує від 5 до 8 балів, що відповідає: «5» - 8 балів; «4» - 6,5 балів; «3» - 5 балів.
1	8	6,5	5		
2	8	6,5	5		
3	8	6,5	5		
4	8	6,5	5		
5	8	6,5	5		
	40	32,5	25		

Оцінка з дисципліни є сума балів за ЗНД, ІЗЗ та ДЗ і складає від 120 до 200 балів.

Шкала оцінювання у ХНМУ

Оцінка за 200 бальною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за чотирибальною (національною) шкалою
180–200	A	Відмінно
160–179	B	Добре
150–159	C	Добре
130–149	D	Задовільно
120–129	E	Задовільно
Менше 120	F, Fx	Незадовільно

3.2. Питання до заліку:

1. Коротка історія латинської мови і розвитку медичної термінології.
2. Правила латинської фонетики та орфографії.
3. Аналіз іменників, прикметників, дієслів за граматичними категоріями.
4. Парадигми іменників I-V відміни в однині і множині.
5. Парадигми прикметників I-III відміни в однині і множині.
6. Парадигми дієслів дійсного, умовного та наказового способів теперішнього часу.

7. Основні моделі побудови анатомо-гістологічних, клінічних та фармацевтичних термінів.

8. Двосторонній переклад анатомічних, клінічних та фармацевтичних термінів з іменниками і прикметниками в різних відмінках однини і множини.

9. Співвідношення терміноелементів грецького походження із латинськими назвами органів тіла людини.

10. Морфологічна структура анатомічних та клінічних термінів.

11. Греко-латинські терміноелементи на позначення тканин, органів, клітин, методів діагностики та лікування, патологічних станів, оперативних втручань тощо.

12. Частотні відрізки у складі тривіальних назв лікарських засобів та їхні значення.

13. Різновиди лікарських форм.

14. Латинські назви хімічних елементів та сполук.

15. Ботанічна номенклатура.

16. Правила граматичного оформлення записів у рецептах.

17. Розрізнення простого та розгорнутого способів виписування рецептів на різні лікарські форми.

3.3. Контрольні питання

Загальні питання

1. Латинський алфавіт. Правила читання дифтонгів та диграфів.
2. Граматичні категорії латинського іменника. Принципи визначення відміни та роду іменника.
3. Правила постановки наголосу в латинській мові.
4. Іменники I відміни. Граматичні ознаки. Визначення основи. Відмінювання в однині і множині.
5. Іменники II відміни. Граматичні ознаки. Відмінювання в однині та множині.
6. Прикметники I і II відміни. Граматичні ознаки. Узгодження з іменниками. Відмінювання в однині та множині.
7. Іменники III відміни. Загальна характеристика. Визначення основи
8. Прикметники III відміни з двома закінченнями. Визначення основи.
9. Прикметники III відміни з одним закінченням. Визначення основи.
10. Іменники IV та V відміни. Відмінювання в однині та множині.
11. Правило середнього роду. Відмінювання іменників середнього роду різних відмін в однині та множині.
12. Вищий ступінь порівняння прикметників. Визначення основи.
13. Слова грецького походження у клінічній та фармацевтичній термінології. Особливості відмінювання.

Клінічна термінологія

1. Структура клінічного терміна.

2. Багатослівні клінічні терміни.
3. Переклад та пояснення клінічного терміна.
4. Суфіксальний спосіб творення у клінічній термінології. Основні суфікси іменників.
5. Суфіксальний спосіб творення у клінічній термінології. Основні суфікси прикметників.
6. Значення суфікса -genus, a, um у клінічній термінології. Префіксальний спосіб творення в клінічній термінології.
7. Префікси із локальним значенням.
8. Префікси із числовим значенням латинського та грецького походження.
9. Латинські та грецькі префікси на позначення розміру та кількості.
10. Префікси на позначення оболонок органів.
11. Префікси із часовим значенням.
12. Префікси на позначення міри вияву ознаки.
13. Латинські та грецькі префікси на позначення відсутності, усунення та послаблення вияву ознаки.
14. Особливості вживання префікса meso-.
15. Омонімічні префікси in-. Фонетичні зміни на межі префікса та кореня. Осново- та словоскладання в клінічній термінології.
16. Кінцеві та початкові терміноелементи на позначення крові та сечі.
17. Терміни на позначення вмісту повітря, гною, води, крові в органі.
18. Кінцеві терміноелементи на позначення оперативного втручання.
19. Позначення стану тонуусу та артеріального тиску в клінічній термінології.
20. Кінцеві терміноелементи на позначення патологічних станів.
21. Особливості уживання терміноелементів -stenosis, -necrosis, -spasmus, -stasis.
22. Кінцеві терміноелементи на позначення методів лікування та діагностики.
23. Значення терміноелемента -stomia.
24. Особливості вживання термінів на позначення різних видів трансплантацій та пластичних операцій.
25. Терміни на позначення обсягу формених елементів крові.
26. Омонімічні терміноелементи.
27. Початкові терміноелементи на позначення кольору.
28. Початкові терміноелементи на позначення фізичних характеристик.

Фармацевтична термінологія

1. Структура фармацевтичного терміна.
2. Поняття лікарського засобу та лікарської форми. Рідкі лікарські форми
3. Дієслово у фармацевтичній термінології.
4. Вживання прийменників та сполучників в медичній термінології. Рецептурні вирази з прийменниками.

5. Назви лікарських засобів (хімічні, умовні, торгові).
6. Тривіальні назви лікарських засобів.
7. Поняття частотного відрізка. Частотні відрізки, що вказують на фармакологічну дію лікарського засобу.
8. Поняття частотного відрізка. Частотні відрізки, що вказують на хімічний склад лікарського засобу.
9. Поняття частотного відрізка. Частотні відрізки, що вказують на сировину та походження лікарського засобу.
10. Утворення назв фармакологічних груп лікарських засобів.
11. Поняття лікарської форми. Їхні різновиди.
12. Основні моделі рецептурного пропису.
13. Основні рецептурні вирази з дієсловами.
14. Правила щодо позначення обсягу лікарських засобів у рецепті.
15. Тверді лікарські форми та особливості їх виписування у рецепті.
16. М'які лікарські форми та особливості їх виписування у рецепті
17. Рідкі лікарські форми у рецепті. Особливості позначення їх обсягу.
18. Абревіація у фармацевтичній термінології.
19. Вживання великої літери у фармацевтичних термінах та рецепті.
20. Хімічна номенклатура. Назви хімічних елементів.
21. Латинські назви кислот. Органічні та неорганічні кислоти у рецепті.
22. Назви оксидів та закисів. Рецепти із ними.
23. Латинські назви солей. Солі та складні ефіри у рецепті.
24. Натрієві та калієві органічні солі. Особливості написання.
25. Ботанічна номенклатура. Назви частин рослини.
26. Моделі утворення назв відварів та настоїв.
27. Особливості назв деяких олій. Рецепти із ними.
28. Особливості виписування рецептів із лікарськими зборами. **3.4.**

3.4. Індивідуальні завдання

Бали	Вид роботи
10	Участь у всеукраїнській науковій конференції, призові місця на Всеукраїнській олімпіаді з латинської мови (II тур)
9	Публікація статті
8	Призові місця на міжнародній університетській конференції
7-5	Участь у кафедральній конференції, активна участь у СНТ
6-4	Призові місця на кафедральній олімпіаді з латинської мови (I тур)
3	Наочне обладнання (таблиці, схеми, плакати)
2-1	Реферати

3.5. Правила оскарження оцінки

Студент/-ка має право оскаржити оцінку, звернувшись до викладача дисципліни або завідувача кафедри.

4. ПОЛІТИКА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Вимоги освітнього компонента.

Опанування освітнього компонента вимагає підготовки до практичних занять; опрацювання матеріалу за опорним конспектом; роботу з допоміжною літературою; пошукову та аналітичну роботу зі словником.

Письмові та домашні завдання треба виконувати повністю та вчасно, якщо у здобувачів/-ок освіти виникають запитання, можна звернутися до викладача особисто або за електронною поштою, яку викладач/-ка надасть на першому практичному занятті.

Відвідування занять та поведінка.

Очікується, що здобувачі освіти відвідуватимуть всі практичні заняття. Якщо вони пропустили заняття, необхідно відпрацювати його (згідно з графіком на інформаційному стенді кафедри)

Студентству важливо дотримуватися правил належної поведінки в університеті. Ці правила є загальними для всіх, вони стосуються також і всього професорсько-викладацького складу та співробітників/-ць, і принципово не відрізняються від загальноприйнятих норм.

Під час занять дозволяється:

- залишати аудиторію на короткий час за потреби та за дозволом викладача;
- пити безалкогольні напої;
- фотографувати слайди презентацій;
- брати активну участь у ході заняття (див. Академічні очікування від здобувачів/-ів освіти).

заборонено:

- їсти (за виключенням осіб, особливий медичний стан яких потребує іншого – в цьому випадку необхідне медичне підтвердження);
- палити, вживати алкогольні і навіть слабоалкогольні напої або наркотичні засоби;
- нецензурно висловлюватися або вживати слова, які ображають честь і гідність колег та професорсько-викладацького складу;
- грати в азартні ігри;
- наносити шкоду матеріально-технічній базі університету (псувати інвентар, обладнання; меблі, стіни, підлоги, засмічувати приміщення і територію);
- галасувати, кричати або прослуховувати гучну музику в аудиторіях і навіть у коридорах під час занять.

Використання електронних гаджетів.

Методика викладання освітнього компонента передбачає активне залучення персональних гаджетів у процес навчання (використання ігрових методів (Quizlet, Kahoot!) та елементів дистанційного навчання у системі Moodle).

Рекомендації щодо успішного складання освітнього компонента.

Активна участь під час обговорення в аудиторії, здобувачі/-ки освіти мають бути готовими детально розбиратися в матеріалі, ставити запитання, висловлювати свою точку зору, дискутувати. Під час дискусії важливі:

- повага до колег,
- толерантність до інших та їхнього досвіду,
- сприйнятливність та неупередженість,
- здатність не погоджуватися з думкою, але шанувати особистість опонента/-ки,
- ретельна аргументація своєї думки та сміливість змінювати свою позицію під впливом доказів,
- я-висловлювання, коли людина уникає непотрібних узагальнювань, описує свої почуття і формулює свої побажання з опорою на власні думки і емоції,
- обов'язкове знайомство з першоджерелами.

Вітається творчий підхід у різних його проявах. Від студентів/-ок очікується зацікавленість участю у міських, всеукраїнських та міжнародних конференціях, конкурсах та інших заходах з предметного профілю.

Політика щодо осіб з особливими освітніми потребами

Відповідно до Статті 19, 20 Закону України «Про освіту» та Наказу ХНМУ від 22.06.2018 №203 «Про затвердження Порядку супроводу (надання допомоги) осіб з обмеженими фізичними можливостями, громадян похилого віку, інших маломобільних груп населення під час перебування на території (приміщеннях) ХНМУ» у ХНМУ створені сприятливі умови для інклюзивної освіти (див. http://www.knmu.kharkov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=7108%3A2021-03-10-14-08-02&catid=12%3A2011-05-10-07-16-32&Itemid=33&lang=uk)

Особа з особливими освітніми потребами або староста групи на прохання здобувача вищої освіти може до початку занять попередити викладача та спільно розробити оптимальну стратегію щодо процесу навчання. Якщо у Вас виникнуть будь-які питання, будь ласка, контакуйте з викладачем.

Техніка безпеки

На першому занятті з курсу буде роз'яснено основні принципи охорони праці шляхом проведення відповідного інструктажу. Очікується, що кожен та кожна повинні знати, де найближчий до аудиторії евакуаційний вихід, де знаходиться вогнегасник, як їм користуватися тощо.

Порядок інформування про зміни у силабусі

Інформація про зміни у силабусі протягом опанування освітнього компонента доноситься викладачем до учасників навчального процесу, а також відповідні зміни відображаються в електронних варіантах силабусів, розміщених на сайті ХНМУ.

5. АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

У дотриманні академічної доброчесності Кафедра керується Положенням про академічну доброчесність та етику академічних взаємовідносин в Харківському національному медичному університеті.

Кафедра латинської мови та медичної термінології підтримує нульову толерантність до плагіату. Від студентів та студенток очікується бажання постійно підвищувати власну обізнаність в академічному письмі. На перших заняттях проводитимуться інформаційні заходи щодо того, що саме вважати плагіатом та як коректно здійснювати дослідницько-науковий пошук.

6. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Дерев'янченко Н. В. Литовська О.В Латинська мова та медична термінологія : навчальний посібник (для студентів вищих мед. навч. закладів). Харків : ХНМУ, 2017. 172 с.

2. Латинська мова та медична термінологія. Частина І. Анатомічна термінологія (для студентів спеціальності «Фізична терапія, ерготерапія») : робочий зошит / упор.: Дерев'янченко Н. В., Литовська О.В., Новікова Т. А. Харків : ХНМУ, 2019. 66 с.

3. Латинська мова та медична термінологія. Частина ІІ. Клінічна та фармацевтична термінологія (для студентів спеціальності «Фізична терапія, ерготерапія») : робочий зошит / упор.: Дерев'янченко Н. В., Литовська О.В., Новікова Т. А. Харків : ХНМУ, 2019. 84 с.

4. Латинська мова та основи медичної термінології : національний підручник / Л. Ю. Смольська. П.А. Содомора, Д.Г. Шега та ін. К. : ВСВ «Медицина», 2019. 472 с.

5. Міжнародна анатомічна термінологія (латинські, українські, російські та англійські еквіваленти) : навч. посібник // під ред. Черкасов В. Г., Бобрик І.І., Гумінський Ю. Й. Вінниця : Нова книга, 2010. 388 с.

Допоміжна

1. Кісельова О.Г., Лехницька С. І. Шпинта Г.М. Латинська мова і медична термінологія. Київ : Книга-плюс, 2016. 376 с.

2. Українсько-латинсько-англійський медичний енциклопедичний словник: у 4 т. укладачі Л.І. Петрух, І.М. Головка. К. : Медицина. Т. 1, 2012. 704 с.; Т. 2, 2013. 744 с.; Т. 3, 2016. 744 с. Т. 4, 2016. 600 с.

3. Medical Terminology for Health Professions / Ann Ehrlich, Carol L. Schroeder, Laura Ehrlich, Katrina Schroeder Smith. Cengage Learning; 8th ed., 2016. 688 p.

4. Stedman's Medical Dictionary for the Health Professions and Nursing. Stedman's; 7th edition. 2011. 2439 p

7. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Посилання на сторінку навчальної дисципліни в MOODLE

Анатомо-гістологічна термінологія:

<http://distance.knmu.edu.ua/course/view.php?id=3001>

Клінічна та фармацевтична термінологія:

<http://distance.knmu.edu.ua/course/view.php?id=3737>

2. Положення про академічну доброчесність та етику академічних взаємовідносин в Харківському національному медичному університеті

http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/polog_ad_etyka_text.pdf

3. FIPAT. Terminologia Anatomica. 2nd ed. FIPAT.library.dal.ca. Federative International Programme for Anatomical Terminology, 2019. URL: <https://fipat.library.dal.ca/TA2/?fbclid=IwAR21FSXJYgnJ7WfAys3eJEvis2sy91FKCidcdrV3CeHGbBN4ILbK5BfOiXA>

4. Акаунт кафедри латинської мови та медичної термінології у додатку Quizlet: quizlet.com/latinamed